

Ростислав ПРИРІЗ

На шляху до повної єдності Східних Церков вагоме місце займає братство під назвою «Синдесмос». Проте, перш ніж розповісти про це братство, варто зупинитись на назвах Східних Церков. Адже різницю між «Східними» («Eastern») і «Орієнтальними» («Oriental») Церквами не тільки важко відтворити у перекладах, вона часто є незрозумілою також для англомовного населення.

До першої групи належать Церкви, які прийняли постанови Халкедонського собору (451 р.). Вони вирішували важливі питання церковного життя на наступних Вселенських Соборах, згодом переживали розкол із Римською Церквою. З часом у межах Східної Римської імперії у них сформувалося не тільки спільне віровчення, але й богослужіння та зовнішні форми культу. Через багато століть після Халкедонського собору в житті цієї групи Церков відбулися важливі події, зокрема, хрещення слов'ян. Їх можна окреслити терміном «Східні». У своїх богословських працях кардинал Йосиф Сліпий стверджує, що УГКЦ у своїй основі є Східною Церквою. За його словами: «Українська Католицька Церква є у повному розумінні Католицькою як до свого внутрішнього, так і зовнішнього католицтва, бо вона має повноту християнської віровизначеної спадщини і зберігає свою поєднаність з Петром, вона в повному і справжньому розумінні православна, бо зберігає і обороняє передану спадщину Господньої благовісти Отців Церкви і Вселенських Соборів з часу перед трагічним роздором між Сходом і Заходом» .

Церкви, які не визнали собор в Халкедоні, також продовжували нести свідоцтво про Христа серед своїх народів. Упродовж багатьох століть вони були ізольовані одна від одної і від решти християнського світу. Їх духовний світ, богослужіння і богослов'я не були піддані зовнішнім впливам чи радикальним переминам, що проходили у народів, які їх оточували. Ми називаємо ці Церкви древніми Східними (Орієнтальними) або нехалкедонськими, хоч вони називають себе православними, вказуючи при цьому на їх національність. Це Вірменська, Коптська, Ефіопська і Сирійська Церкви (окремо про кожну з них розповідалося в попередніх номерах часопису «Слово»). Вони відомі загалом як Східні Православні Церкви, хоч кожна з них сьогодні поділена на дві конфесії: з'єднану з Римом або католицьку (менша частина кожної з цих Церков) і нез'єднану. Перші носять назву «Східні Католицькі Церкви», другі – «Східні Православні Церкви».

На даний час триває діалог між Православною Церквою і Східними Православними Церквами, який розпочався відразу ж після Халкедонського собору з ініціативи візантійських імператорів або у формі конкретних спроб з'єднання, котрі, інколи, замість того щоб вести до єдності, призводили до ще більшого відлучення. У візантійській і поствізантійській період цей діалог проходив одночасно на офіційному і неофіційному рівнях і мав своєрідний характер. Крістін Шайо у своїй книзі «Богословський діалог между Православною Церквою й Восточними православними церквами» стверджує, що тільки несприятливі історичні обставини, в яких опинилися Східні Православні Церкви, не дозволяли їм вести безперервний діалог на синодальному рівні. У минулому столітті цей діалог знову набрав характеру офіційних переговорів і триває донині.

Важливе значення у процесі переговорів між Східними Церквами належить «Синдесмосу». Сама назва «Союз миру» грецькою SYNDESMOS (зв'язок, союз) взята зі Святого Письма. Це слова апостола Павла, якими він звертається до християн в Ефесі (Еф. 4: 3). «Синдесмос» – це Міжнародна федерація православних молодіжних організацій та духовних шкіл із різних країн світу. Початком його діяльності можна вважати 1927 рік, коли в Парижі діяло «Релігійно-педагогічне товариство праці з православною молоддю» відомого педагога і богослова В. В. Зеньковського. Стараннями цього товариства були встановлені зв'язки з молодіжними організаціями Греції, Румунії, Югославії, Болгарії та Чехословаччини. З 1933 року діяв постійний педагогічний комітет, до складу якого входили представники всіх балканських Церков. Війна, що розпочалася 1939 року, і подальше встановлення комуністичних режимів поклали кінець цій співпраці. Саме ж братство було створене 1953 року в Парижі групою молодих православних богословів, до якої входили о. Йоан Меєндорф, Ніколай Ніссіотіс, Георгій Ходр, о. Олександр Шмеман, Павло Євдокимов і майбутній Антіохійський патріарх Ігнатій. Першим представником «Синдесмосу» було обрано богослова о. Йоана Меєндорфа. За п'ятдесят років «Синдесмос» розвинувся у міжнародне братство, яке об'єднує 126 молодіжних рухів і богословських шкіл у 42 країнах. Керівним органом «Синдесмосу» є Генеральна Асамблея, яка відбувається кожні чотири роки. Організацію очолює президент та три його заступники, а поточною діяльністю керує генеральний секретар. Нині Генеральний секретаріат «Синдесмосу» знаходиться в Греції. Офіційним часописом організації є англomовний тримісячник «Syndesmos news», у якому час від часу друкуються матеріали також грецькою, російською, арабською та французькою мовами. Кожного року «Синдесмос» є організатором кількох великих проєктів, які проходять в різних країнах світу. Це семінари, фестивалі, конференції, табори, вишколи для лідерів. Вони присвячені темам із богослов'я, питанням екології, біоетики націоналізму та іншим. «Синдесмос» організовує також прощі до Святої Землі та на святую гору Атос. Один із великих проєктів «Синдесмосу» щороку проходить у Польщі – це Літній інститут «Синдесмосу».

Що ж до ролі «Синдесмосу» у переговорах між Східними та Православною Церквою, то серед найважливіших його заходів була організація консультації для Православних і Східних православних молодіжних рухів у травні 1991 року. «Господарем» виступила Коптська Православна Церква і монастир Святого Бішоя. Метою співбесіди було допомогти віднайти молодіжним рухам зв'язок між двома сім'ями Церков відповідно до рекомендацій офіційного діалогу. На співбесіді прийняли рішення обмінюватися інформацією і організувати спільні заходи. «Синдесмос» зобов'язався також розповсюджувати інформацію про ці Церкви і молодіжні рухи в них. Проте найбільш важливим для учасників переговорів було питання про те, щоб «Синдесмос» змінив свою конституцію, і Східні православні молодіжні рухи та духовні навчальні заклади могли стати дійсними членами братства. Було підготовлено зміни до конституції, хоч ідея про представлення дійсного членства Східним православним рухам і духовним навчальним закладам не була прийнята одногосно, оскільки деякі члени «Синдесмосу» вважали, що це стане можливо тільки після офіційного утвердження Церковної і євхаристійної єдності. Інші ж вважали, що «Синдесмос» як молодіжна організація зможе принести велику користь Церкві, втілюючи в життя рішення офіційного діалогу на своєму рівні і сприяючи зближенню молодих людей у процесі підготовки встановлення церковної єдності. Таким чином, було вирішено створити категорію федеративного членства для

Східних молодіжних православних організацій і духовних навчальних закладів. Вони також одержали право обирати двох представників як спостерігачів до виконавчого комітету без права голосу. Це означало, що члени Східних Православних Церков отримають в «Синдесмосі» рівний статус із членами Православних Церков, але залишаться відділеними до повного встановлення Церковної і євхаристійної єдності. Таке рішення робить «Синдесмос» також активним учасником процесу зближення і співпраці між двома Церковними сім'ями, що проходить на молодіжному рівні. Це завдання стає невід'ємним елементом діяльності «Синдесмосу».

Узагальнюючи вищесказане, можна зробити висновок про те, що діяльність цієї організації має неабияке значення у взаєминах між Церквами Сходу. Проте, ставлення самих членів «Синдесмосу» щодо його участі в єкуменічному русі є неоднозначним. Існують навіть думки про те, що «Синдесмос» ніколи не займав офіційної позиції в єкуменічному діялозі.

Література:

Шайо Кристин. Богословский диалог между Православной Церковью і Восточными православными церквами.

Підручник з єкуменізму. На шляху до єдності. Львів 1999,

www.uqcc.org.ua

www.syndesmos.org

Р. Приріз. «Синдесмос» і його роль у діялозі про єдність Східних Церков // СЛОВО №1 (31) (2007) 12-13